U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a Mgr. et Ing. et Bc. Radovana Havelce v právní věci žalobce **Dopravní podnik Ústeckého kraje, a. s.,** se sídlem v Praze 5, Lumiérů 181/41, zastoupeného JUDr. Radkem Ondrušem, advokátem se sídlem v Brně, Těsnohlídkova 9, proti žalovanému **Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže,** se sídlem v Brně, tř. Kpt. Jaroše 7, v řízení o žalobě proti rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. 7. 2007, č. j. R 138/2006/01-12460/2007/310, vedenému u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 62 Ca 42/2007, o námitce podjatosti,

takto:

Soudce Krajského soudu v Brně JUDr. David Raus, Ph.D. **n e n í v y l o u č e n** z projednávání a rozhodování věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 62 Ca 42/2007.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se žalobou podanou u Krajského soudu v Brně proti žalovanému domáhá vydání rozsudku, kterým by bylo zrušeno rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. 7. 2007, č. j. R 138/2006/01-12460/2007/310, jímž byl zamítnut rozklad žalobce a potvrzeno rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 6. 11. 2006, č. j. S 227/06-19569/06-SOHS II, ve věci zneužití dominantního postavení podle § 11 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákazu tohoto jednání a uložení pokuty ve výši 700 000 Kč.

Žalobce po doručení oznámení o složení senátu Krajského soudu v Brně, který měl podle rozvrhu práce projednat a rozhodnout předmětnou věc, vznesl podáním ze dne 19. 11. 2007 námitku podjatosti soudce JUDr. Davida Rause, Ph.D., kterou odůvodnil především poznatkem, že tento soudce pracoval v letech 1999 až 2003 na Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, kde vykonával i funkce ředitele legislativně právního odboru a předsedy rozkladové komise. Z titulu své funkce se proto mohl podílet na interní normotvorbě, která mohla založit stav, jenž je třeba považovat za protiprávní. Jedná se především o nepřístupnost části podkladů pro rozhodnutí představované udáními, o utajení složení rozkladové komise a obsahu návrhu rozkladové komise. Jako předseda rozkladové komise také postupoval v rámci téhož procesního režimu, jehož zákonnost by nyní měl posuzovat jako soudce. Jako vedoucí pracovník Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže proto mohl judikatorně a výkladovým způsobem ovlivnit i případný nezákonný postup tohoto správního orgánu, který nyní může být předmětem žaloby. JUDr. David Raus, Ph.D. by proto mohl jako soudce přezkoumávat a hodnotit výsledky vlastní rozhodovací, popřípadě návrhové, činnosti u žalovaného. Z Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže odešel JUDr. David Raus, Ph.D. přes Nejvyšší správní soud ihned na Krajský soud v Brně bez předchozí praxe na jiných úsecích, které by zmírnily dopady jeho předchozí praxe časovým odstupem. Je proto možné,

že zná celou řadu osob, které se podílely na předmětném správním řízení i na vlastním rozhodnutí. Časový odstup mezi odchodem JUDr. Davida Rause, Ph.D. z Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže do senátu Krajského soudu v Brně, který má rozhodovat předmětnou věc, není natolik dlouhý, aby se na Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže mezitím změnili zaměstnanci, které JUDr. Raus, Ph.D. znal nebo styl práce, na němž se dříve podílel. Ostatně, ať již byly důvody odchodu JUDr. Davida Rause, Ph.D. z Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže jakékoliv, má nepochybně k této instituci konkrétní postoj, není rozhodující, zda pozitivní nebo negativní, který může zavdat pochybnosti o jeho nepodjatosti. Žalobce proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozhodl tak, že soudce JUDr. David Raus, Ph. D. je vyloučen z projednávání a rozhodování věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 62 Ca 42/2007.

Soudce JUDr. David Raus, Ph.D. ve svém vyjádření ze dne 23. 11. 2007 potvrdil, že skutečně působil u žalovaného od 1. 5. 1999 do 31. 10. 2003, mimo jiné v pozici ředitele legislativně právního odboru a předsedy rozkladové komise předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a že soudcem Krajského soudu v Brně je od 1. 3. 2006. Nepodílel se však na vydání napadeného rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. 7. 2007, ani na správním řízení, které jeho vydání předcházelo. V této době nebyl již zaměstnancem žalovaného správního orgánu a své profesní působení u něho vůbec nevnímá jako skutečnost, která by mu bránila v rozhodování předmětné věci u Krajského soudu v Brně. Ve vztahu k Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a jeho zaměstnancům zaujímá neutrální postoj a nejsou mu známy žádné okolnosti, které by mohly vzbuzovat pochybnosti o jeho nestrannosti. Nezná „interní metodický postup“, který upravuje „jemu známý styl práce“, s nímž by se ztotožnil natolik, že byl měl vliv na jeho postoj k věcem, které rozhoduje. V rámci rozhodování senátu Krajského soudu v Brně zachovává absolutní profesionální přístup k věcem a odstup od účastníků, jejich zaměstnanců a zástupců a tato skutečnost je přitom v odborné právnické veřejnosti známa. Z uvedených důvodů se proto necítí podjatým.

Podle ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení.

Obsahem citovaného ustanovení jsou tedy dva na sobě zcela nezávislé důvody vyloučení soudce. Soudce je jednak ipso facto vyloučen z projednávání a rozhodování věci, na níž měl podíl již v předchozím řízení správním či soudním. Tato skutečnost jej sama o sobě z projednávání věci v navazujícím řízení vylučuje. Sama tato skutečnost zakládá nevyvratitelnou domněnku podjatosti. Vedle toho je pak důvodem vyloučení natolik objektivizovatelná míra osobního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či k jejich zástupcům, že míra a povaha tohoto vztahu zavdává důvod k pochybnostem o nepodjatosti soudce.

V případě soudce JUDr. Davida Rause, Ph.D. není dán první možný důvod vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci žalobce. Z vyjádření tohoto soudce Krajského soudu v Brně vyplývá, že v době vedení správního řízení, z něhož vzešla rozhodnutí, která žalobce napadá (rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 6. 11. 2006, č. j. S 227/06-19569/06-SOHS II, a rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. 7. 2007, č. j. R 138/2006/01-12460/2007/310), již nebyl zaměstnancem

Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Soudce JUDr. David Raus, Ph.D. se proto nepodílel na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu, ani v předchozím soudním řízení, které se zatím ještě vůbec nekonalo. To ostatně netvrdil ani žalobce.

Zbývá tedy posoudit, zda se v případě soudce JUDr. Davida Rause, Ph.D. nejedná s ohledem na skutečnosti, které žalobce v námitce podjatosti uvedl, o podjatost způsobenou osobním vztahem k věci či účastníkům.

Integrální součástí práva na spravedlivý proces tak, jak je vymezeno v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, je garance toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce. Nestrannost a nezaujatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Nestrannost soudce je především subjektivní kategorií vyjadřující vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci v širším smyslu. Zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům, o nichž je schopen relativně přesně referovat toliko soudce sám. Pouze takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi stěží nalezla uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto třeba vnímat šíře, tedy i v rovině objektivní. Za objektivní ovšem nelze považovat to, jak se nestrannost soudce pouze subjektivně jeví vnějšímu pozorovateli (účastníkovi řízení), nýbrž to, zda reálně neexistují okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce má k věci určitý, nikoliv nezaujatý, vztah. Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti. Subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání. Rozhodování o této otázce se však musí dít výlučně na základě hlediska objektivního (shodně též nález Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2004 sp. zn. I. ÚS 370/04).

Podjatostí je podle Nejvyššího správního soudu třeba rozumět absenci nezávislosti a nestrannosti jako ústavních atributů soudnictví. Je ale třeba přitom respektovat, že kategorie nezávislosti a nestrannosti jsou ovšem kategoriemi ideálními, jež nelze nikdy naplnit absolutně. Je to dáno jejich sociální povahou, neboť nezávislost i nestrannost jsou kategoriemi vztahovými. V nějaké formě sociálních kontaktů však žije každý, neexistuje tedy žádná lidská bytost, která by byla v krystalické formě nezávislou a nestrannou. Nelze proto pojímat nezávislost a nestrannost soudců tak, že by je v konečném důsledku měl z rozhodování věcí vyloučit i jen běžný sociální život. Vodítkem k nalezení míry nezávislosti a nestrannosti soudce v míře, která naplňuje požadavky ústavního pořádku a nepodléhá subjektivizmu v posuzování, je judikatura Ústavního soudu. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 26. 4. 2005, publikovaným pod č. 220/2005 Sb. konstatoval, že dlouhodobý právní a politický vývoj liberálních demokracií vygeneroval ze zkušeností indikátory nezávislosti a nestrannosti, z nichž lze utvářet objektivizovatelná kritéria pro posouzení naplnění znaků nezávislosti a nestrannosti. Nezávislost a nestrannost soudu (soudce) v objektivní poloze se tak posuzuje z hlediska vztahu k ostatním mocenským složkám (respektování principu dělby moci) a z hlediska schopnosti aktérů řízení s potenciálním zájmem na určitém výsledku či průběhu sporu ovlivnit vznik, trvání a zánik funkce člena soudního orgánu či jinak účinně působit na jeho rozhodování. Soudci tedy musí mít nezávislý status a tento status musí zůstat i v konkrétních řízeních nenarušen, aby bylo vyloučeno přímé či nepřímé působení na rozhodovací činnost.

Ze shora uvedených obecných postulátů vyplývá, že předpokladem pro zajištění záruky správného a spravedlivého rozhodnutí je, aby v řízení jednal a rozhodoval soudce nepodjatý, který není v žádném osobním stavu k účastníkům a k jejich zástupcům a který není nijak zainteresován na výsledku řízení. Proto důvodem vyloučení soudce je soudcův poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům. Poměr k věci vyplývá především z přímého právního zájmu soudce na projednávané věci. Tak je tomu v případě, kdyby byl sám účastníkem řízení, nebo v případě, že by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen na svých právech, např. kdyby jinak mohl být vedlejším účastníkem. Vyloučen je také soudce, který získal o věci poznatky jiným způsobem než z dokazování při řízení, např. jako svědek vnímal skutečnosti, které jsou předmětem dokazování. Soudcův poměr k účastníkům nebo k jejich zástupcům může být také založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, např. vztahem přátelským či naopak zjevně nepřátelským. Zákon vylučuje, aby důvodem pochybnosti o soudcově nepodjatosti mohly být okolnosti, které spočívají buď v jeho postupu v řízení v projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech. V postupu soudce při projednávání konkrétní věci se totiž projevuje samotný výkon soudnictví a tyto okolnosti samy o sobě nemohou být důvodem k pochybnosti o nepodjatosti soudce.

Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je tato zásadně dána a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen vskutku výjimečně a z opravdu závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě. Takové důvody musí být v návrhu obsahujícím námitku podjatosti nejen vzneseny, nýbrž i podloženy důkazními prostředky či konkretizovány tak, aby si soud mohl učinit úsudek o jejich existenci.

Žalobce namítá, že nezávislý status soudce Krajského soudu v Brně JUDr. Davida Rause, Ph.D. ve výše naznačeném smyslu by mohl být dotčen faktem, že byl zaměstnán u žalovaného, kde se jako vedoucí pracovník podílel nebo mohl podílet na tvorbě interní metodiky či norem žalovaného a že v minulosti jako ředitel odboru a předseda rozkladové komise akceptoval procesní postupy, s nimiž se subjektivně ztotožnil.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že zaměstnání JUDr. Davida Rause, Ph.D. u žalovaného v období od 1. 5. 1999 do 31. 10. 2003 nemůže být samo o sobě oním poměrem k účastníkům řízení, který by zavdával podnět k pochybám o jeho nepodjatosti. Pokud jde o možný vztah tohoto soudce k žalovanému, nelze předpokládat, že by pouze na základě jeho zaměstnání u Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže do konce října 2003 tomuto žalovanému stranil. Nenamítá-li to žalobce a nebyly-li ani jinak zjištěny jiné silnější vazby uvedeného soudce na žalovaného, nelze se ani opodstatněně domnívat, že by stranil bývalému zaměstnavateli, u kterého již poměrně dlouhou dobu nepracuje, nepodléhá mu organizačně a není na něm finančně závislý. Sám fakt zaměstnání u žalovaného, aniž se JUDr. David Raus, Ph.D. jakkoliv podílel na řízení v žalobcových věcech a aniž ho i jinak znal, proto nemůže zavdat příčinu k pochybnostem o jeho nezávislosti a nestrannosti. Je samozřejmě možné, že v důsledku své předchozí praxe ve složkách moci výkonné může tento soudce, stejně jako kdokoliv jiný s podobnou praxí, disponovat náhledem na aplikaci práva, který se nemusí případně shodovat ani s náhledy účastníků řízení či jejich zástupců. To ovšem není důvodem k pochybnosti o jeho nepodjatosti. Nelze totiž bránit soudci,

aby ve své osobní historii vykonával i jinou praxi než soudní a nelze mu upírat právo na autonomní aplikaci práva. Ta může být sice stranami shledávána jako nesprávná, nicméně obranou proti nesprávné soudcovské aplikaci práva není námitka podjatosti, ale procesním předpisem předvídaný opravný prostředek, kterým je v tomto případě kasační stížnost.

S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že žalobcem formulované důvody nejsou způsobilé založit pochybnosti o nepodjatosti soudce JUDr. Davida Rause, Ph.D., a proto Nejvyšší správní soud rozhodl tak, jak je ve výroku uvedeno.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. prosince 2007

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu